

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

MUSIIKIN LISENSOINTI JA KORVAUKSET VIDEOTUOTANNOISSA

Raine Laaksonen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2017
Elokuva & televisio
Ääni

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Elokuva- ja television koulutusohjelma
Ääni

LAAKSONEN RAINE

Musiikin lisensointi ja käyttö videotuotannoissa

Opinnäytetyö 29 sivua, joista liitteitä 0 sivua.
Marraskuu 2017

Musiikki on usein olennainen osa kerrontaa, oli kyse sitten lyhyistä dokumenteista tai kokoillan elokuvista. Opiskelijatuotannoissa kuitenkin törmää aina samaan ongelmaan musiikin saatavuuteen liittyen. Mistä saada musiikkia työhön jolla ei ole budjettia, ja vaikka budjettia olisi, kehen kuuluisi ottaa yhteyttä?

Opinnäytetyössä on esitetty musiikin lisensointiin ja videotuotantoihin synkronointiin liittyvät normit sekä tahot, joihin tulisi oman projektinsa osalta olla yhteydessä. Monissa tuotantotyypeissä, kuten TV-sarjoissa ja dokumenteissa, lisensointi on yksiselitteistä olemassa olevan hinnaston avulla, mutta varsinkin pitkiä elokuvia vaivaa musiikin hinnoittelun ennalta-arvaamattomuus. Vaikka haaste onkin elokuvatekijöille laaja ja yleisesti tiedossa, ovat tapaukset silti aina yksittäisiä neuvottelutapauksia, eikä niitä näin ollen esitetä opinnäytetyössä johdonmukaisesti.

Lisensoinnin lisäksi esitellään myös erilaisia musiikin palvelutarjoajia sekä esimerkkejä tekijänoikeuksien haalimisen ongelmallisuudesta. Opinnäytetyön tavoitteena onkin esittää mahdollisimman kattavasti, miten toimia mikäli tuotantoonsa haluaa tietyn kappaleen ja millaisilla tavoilla musiikkia on mahdollista saada.

Asiasanat: musiikin lisensointi, tekijänoikeus, synkronointi

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Film and Television
Sound Design

LAAKSONEN RAINE

Licensing and Compensating Music in Video Productions

Bachelor's thesis 29 pages, appendices 0 pages
November 2017

Music is frequently essential part of storytelling regardless of whether short documentaries or full length movies are in question. In student productions the availability of music is often a source of struggle. How to get music for productions with no budget, and even if there is a budget, who should be contacted?

This thesis examines the standards in licensing music and synchronizing music with videos, and also the representatives that should be contacted. In many production types, such as TV-shows and documentaries, licensing is straightforward with an already existing pricetable, but the unforeseeable pricing of music is a common problem especially with full length movies. Even though the problem is widespread and commonly acknowledged among filmmakers, these cases are always unique, and therefore cannot be shown in this thesis in a generalized manner.

In addition to licensing, this thesis presents different music service providers and examples concerning the issues related to gaining rights to use music. The main objective of this thesis is to show extensively what steps should be taken when certain music is required for a project, and what kind of methods there are of obtaining music.

Thesaurus: licensing music, copyright, synchronization

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	MITÄ MUSIIKKI ON?.....	7
3	MISTÄ SAAN LUVAT MUSIIKIN KÄYTÖLLE?.....	8
	3.1 Nordisk Copyright Bureau.....	8
	3.1.1 Esimerkkejä NCB-hinnoittelusta	9
	3.2 Gramex.....	10
	3.2.1 Esimerkkejä Gramex-hinnoittelusta.....	10
	3.3 Teosto.....	11
	3.4 Suomen Musiikkikustantajat ry	11
	3.5 Creative Commons	11
4	LISENSOIDUN MUSIIKIN MAHDOLLISUUDET JA ONGELMAT	13
	4.1 Haasteet oikeuksien saamisessa.....	14
	4.2 Halvemalla ja helpommin - Mukaelmien käyttö mainoksissa.....	15
	4.3 Artisti ja mainostaja yhteistyössä	16
5	MISTÄ SAAN ILMAISTA MUSIIKKIA?	17
	5.1 Mitä on rojaltivapaa musiikki?	17
	5.1.1 YouTube.....	17
	5.1.2 Vimeo.....	17
	5.1.3 ccMixter	18
6	MISTÄ SAAN MELKEIN ILMAISTA MUSIIKKIA?	18
	6.1 Mitä on stock music eli katalogimusiikki?	18
	6.1.1 Epidemic Sound	19
	6.1.2 Premium Beat.....	20
	6.1.3 Audiojungle.....	20
7	MUSIIKIN SÄVELTÄMINEN VISUAALISEEN TEOKSEEN.....	21
	7.1 Musiikin säveltäminen stock-kirjastoon	22
	7.2 Soundtrack ja score	23
	7.3 Sävellyksen tekijänoikeuden raukeaminen	24
8	POHDINTA.....	25
	LÄHTEET	26

ERITYISSANASTO

- clearaus Oikeuksien selvittäminen omistajien kanssa erityisesti kun musiikkia käytetään kaupallisissa tarkoituksissa. (Razvi 2013.)
- cover Lainakappale, jossa jo olemassa oleva teos esitetään uudelleen toisen artistin toimesta. Lyriikoiden ja melodioiden yhteneväisyys alkuperäiseen teokseen määrittää onko kyseessä cover vai mahdollisesti muunnos tai plagiatti, jolle ei ole haettu coverin tavoin lupia. Jälkimmäisen tapauksen rajat ovat vaihtelevia ja osittain mielipidekysymyksiä. (Coverinfo 2017.)
- loop Samanlaisena toistettava osuus kappaleesta. Katalogimusiikkipalveluista osa tarjoaa musiikkiaan looppeina, jolloin musiikkia ostava taho voi itse määrittää kappaleen keston looppien määrää vaihtelemalla. (Wikipedia 2017.)
- editointi Teoksen muokkaaminen, esim. musiikkikappaleen looppien määrittäminen tai yksittäisistä soitinraidoista valmiin kappaleen koostaminen. (Wikipedia 2017.)
- label Levy-yhtiö. Musiikkibisneksen kolmesta suurimmasta levy-yhtiöstä, eli Universal, Sony ja Warner, käytetään nimitystä major label. Näiden alla taasen toimii lukuisia pienempiä labeleita. Suuryhtiöistä riippumattomista yhtiöistä käytetään termiä indie label. (Lope 2014.)
- one stop shop Asiakkaalle kaikki kerralla kattava palvelu. Musiikkilisensoinnissa ongelmallinen useiden tekijänoikeushaltijoiden vuoksi. (Wikipedia 2017.)

1 JOHDANTO

Musiikkia käytetään perinteisesti lähes aina erilaisissa videotuotannoissa, oli kyse sitten pitkästä elokuvasta tai lyhyestä tv-mainoksesta. Musiikilla pystytään määrittämään kuulijan tai henkilöhahmon tunnetiloja, alleviivaamaan kohtauksen tapahtumia ja tekemään dialogin kuljetuksesta lennokkaampaa. Musiikki ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, ja sen hankkiminen, sekä lisensointi, ovat iso ja yksittäinen vaiheensa videotuotannon valmiiksi saattamisessa.

Elokuvatuotannoissa musiikille löytyy usein oma säveltäjänsä tai budjetti jo levytettyjen kappaleiden lisensointiin, mutta pienemmissä tuotannoissa, kuten kouluprojekteissa, teemallisesti ja varallisesti oikeanlaisen musiikin löytäminen voi koitua ongelmalliseksi. Myös yritysvideoita tehdessä musiikin saaminen voi olla hankalaa, jos videotuotantoa asiakkaalle tekevällä taholla ei ole omia resursseja musiikin säveltämiseen, eikä asiakkaalla ole budjettia sen lisensoimiseen.

Opinnäytetyössäni pyrin esittämään alan normit kaupallisen ja rojaltivapaan musiikin lisensointiin liittyen. Mistä ja miten musiikkia voi saada, ja mitä se maksaa? Mitä pitää ottaa huomioon musiikin käyttöoikeuksissa videotuotannon jakelukanavia ajatellessa? Miten sävelletty musiikki lisensoidaan ja miten korvauskäytäntö toimii tilatun musiikin kanssa?

Esittelen opinnäytetyössä musiikin lisensointiin liittyvät tahot Suomessa, sekä kansainväliset palvelut, jotka välittävät rojaltivapaata sekä videokäyttöön sävellettyä maksullista musiikkia. Artistin haastattelun pohjalta käyn myös läpi säveltämiseen liittyvät käytännöt sekä tarvittavat sopimuskäytännöt. Esittelen myös musiikki- ja elokuvabisneksen yhteistyöhön vaikuttavia sivuviitteitä, kuten soundtrack-julkaisujen tarkoituksperän.

2 MITÄ MUSIIKKI ON?

"Musiikki on arvokasta siksi, että se auttaa ihmistä löytämään merkitystä elämälleen ja liittyy monin tavoin inhimillisiin käytäntöihin." (Torvinen 2005, 240)

Musiikin kuuntelijan tulkinta merkityssuhteesta on tapauskohtainen, joka on täysin riippuvainen tulkitsijan omista lähtökohdista. Tämä johtaa yksilöllisiin mieltymyksiin, jossa kuulijan kokema konteksti värittää musiikin luoman emotion mahdollisesti erilaiseksi kuin se on alkujaan tarkoitettu. Mieliä kysymyksiä, siis.

Elokuva- ja tv-kerronnan rinnalla musiikin ei ole tarkoitus olla kuulijaa miellyttävää tai yksittäinen kokonaisuutensa, vaan osa kuvan ja äänen luoman tunteen synergiaa. Me kuuntelemme erilaista musiikkia, ja kuulemme musiikin eri tavoilla omasta tilanteestamme riippuen. Kuvakerronnan tukena musiikin on tarkoitus ilmentää ja vahvistaa tarkoituksella haettua tunnetilaa, jota vastaavassa tosielämän tilanteessa kokisimme.

Musiikki on luonnollinen osa jokapäiväistä elämäämme. Kuulemme sen tietoisesti jake-lukanavien kautta, mutta myös ehkä tiedostamattamme luonnon, kodin ja kaupungin äänissä. Normaalisti musiikkiin mielletään melodia ja rytmi, joille tiedostamattamme altistumme myös moottorien äänissä, lintujen laulussa tai omissa askelissamme. Elokuvista tutut valtavat fanfaarit tapahtumien taustalla eivät ehkä edusta arkista tai luonnollista tilannetta, mutta silloin voidaan kysyä, onko elokuvakerronnan tarkoituksena olla realismia vai eskapismia.

Voimme kuunnella ääntä ilman kuvaa, mutta kuva ilman ääntä tuntuu häiritsevältä. Särkyneet tai korkea ääni aiheuttaa enemmän epämieltymystä korvillemme kuin pirstaleinen tai pikselöitynyt kuva silmillemme. Jo 1900-luvun alun mykkäelokuvat säestettiin dramaturgisella live-soitannalla, kunnes äänielokuva sisäisti äänen ja kuvan yhteen. Emme elä koskaan totaalissa hiljaisuudessa, vaan kuulemme aina huomaamattakin ääniä hiljaiseksi luullussa kodissamme. Musiikki on yksi äänen rakastetuimpia ilmaisumuotoja. Kuvittele maailma ilman musiikkia. (Torvinen 2005, 233-239)

3 MISTÄ SAAN LUVAT MUSIIKIN KÄYTÖLLE?

Kun halutaan lisensoida musiikkia suomalaista videotuotantoa varten, nousee keskusteluissa useimmiten esille kaksi tahoja; Teosto ja Gramex. Tässä mennään kuitenkin tavaltaan vikaan, sillä Teosto itsessään ei vastaa käyttöluvanannosta, vaan Nordisk Copyright Bureau alaisena. Joissain tapauksissa vaaditaan myös levy-yhtiön tai muun musiikkia kustantaneen tahon suostumus, jossa auttaa Suomen Musiikkikustantajat ry.

Käynkin ohessa läpi nämä neljä kaupallisen musiikin lisensointiin keskittyvää vastaajaa, sekä universaalisti rojaltivapaan musiikin standardilisensoinnista vastaavan Creative Commonsin perusteet.

3.1 Nordisk Copyright Bureau

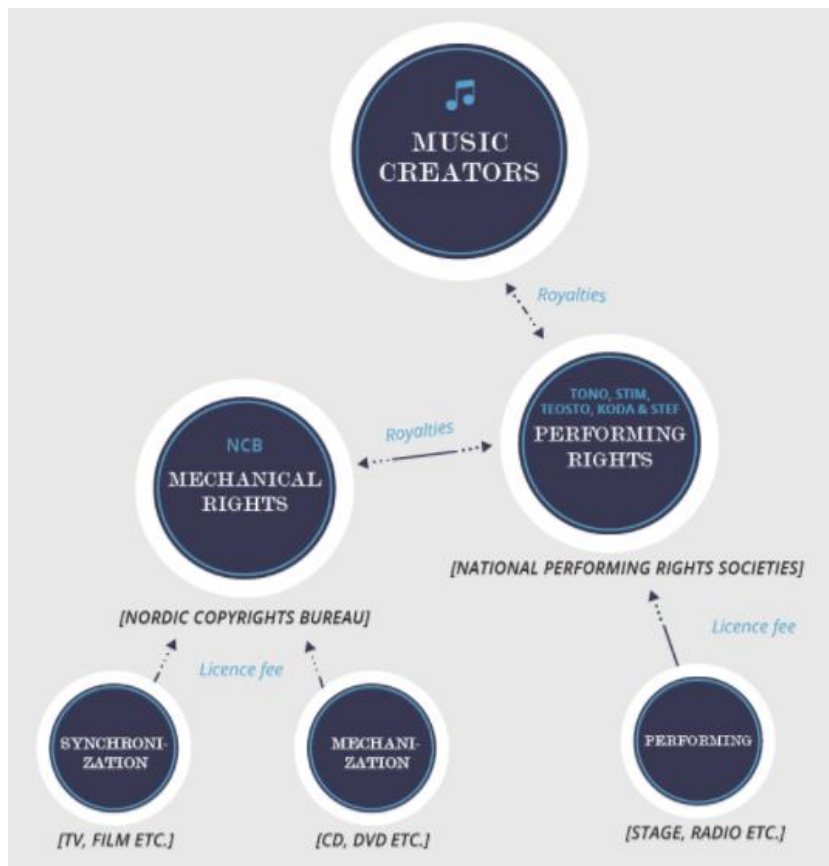
Pohjoismaissa äänen ja kuvan yhteiskäytön luvan myöntää Nordisk Copyright Bureau, lyhennettynä NCB. NCB myöntää tilaajalle musiikin käyttöön luvan säveltäjien, sanoittajien, sovittajien ja kustantajien puolesta, kun musiikkia esitetään synkronoidusti yhdessä liikkuvan kuvan kanssa. Synkronointiluvan lisäksi vaaditaan lupa äänitteen oikeuksiin, jonka myöntää Suomessa Gramex. NCB koostuu Pohjoismaisista tekijänoikeusjärjestöistä, joten Teosto on suomalainen osa sitä. Elokuviin, tv-ohjelmiin, mainoksiin ja fyysisiin DVD/Blu-ray-julkaisuihin ei tarvitse hakea erillisiä lupia Teostolta, mutta verkkopohjaiseen videojulkaisuun, esim. latauspalveluihin, luvat haetaan Teostolta eikä NCB:n kautta. Luvat myönnetään Pohjoismaiseen jakeluun, ja muihin maihin yltävän jakelun luvista neuvotellaan musiikin alkuperäisen omistajan kanssa.

Lupa haetaan NCB:n verkkosivuilta löytyvän raportin avulla, johon merkataan luvan hakijan tiedot, esitettävän teoksen formaatti, esityspaikka ja -maa, sekä haettavien sävellysten tiedot.

Musiikin tekijä ja kustantaja omistavat ensisijaiset oikeudet teostensa käyttöluvista, ja he voivat määrittää voidaanko pyydettyä musiikkia käyttää videotuotannossa. Elokuva- ja mainoslevitykseen menevät teokset neuvotellaan pääsääntöisesti videotuottajan ja musiikin tekijän tai kustantajan välillä, mutta halutessaan tekijät voivat pyytää NCB:tä lisensoimaan musiikin käytön heidän puolestaan. Oikeuksien omistajien kontaktoinnissa auttaa myös Musiikkikustantajat ry.

TV-tuotantoihin, elokuvafestivaalilevitykseen ja yleisesti elokuvateatteri- ja mainoslevitystä pienempiin tuotantoihin NCB antaa musiikin käyttöluvat hinnastonsa mukaisesti. Fyysisistä kopioista, kuten teatterikopiot ja DVD-tallenteet, maksetaan erillinen kopio- korvaus kopioiden määrän mukaisesti. (Nordisk Copyright Bureau 2017.)

KUVA 1. Nordisk Copyright Bureaun toimintamalli.

3.1.1 Esimerkkejä NCB-hinnoittelusta

Televisio- ja elokuvafestivaalijakeluun tuotetuissa lyhytelokuvissa, dokumenteissa ja lyhytdokumenteissa tallennuskorvaus olemassaolevasta musiikista on 2,00€/sekunti.

Mikäli tuotannosta tehdään esityskopiota, on kopiokorvaus 0,009€/sekunti/kopio.

Elokuvateatteri- ja televisio-levityksessä korvaus sovitaan tapauskohtaisesti.

Teosta varten tilatusta musiikista on oma hinnastonsa myös elokuvateatteri- ja televisio-levitykseen. Pitkää elokuvaa varten hinta tilatusta musiikista on 2,42€/sekunti, sekä kopiokorvaus 0,026€/sekunti/kopio. Lyhytelokuvissa ja dokumenteissa hinnat ovat 1,50€/sekunti sekä kopiokorvaus 0,009€/sekunti/kopio riippumatta siitä ovatko teokset kaupallisia vai ei-kaupallisia.

TV-sarjoissa ja verkkotuotannoissa hinnoittelu on enemmän tapauskohtaista, jossa hinnoitteluun vaikuttaa esitysmaat, musiikin esitys levytettynä tai livenä, sekä musiikin käytön kesto. TV- ja radiosynkronoinnissa käytetään myös ns. könttähinnoittelua, jossa musiikin hinta on sama riippumatta käytetäänkö sitä esim. 15 sekuntia vai 30 sekuntia. Määritellyn ajan ylittävät sekunnit laskutetaan pienenevällä kertoimella. Näin ollen musiikin ensimmäiset sekunnit maksavat enemmän kuin loppupuolen, mikäli musiikkia käytetään yhtäjaksoisesti esim. 90 sekuntia. Koko hinnasto erilaisille tuotannoille on löydettävissä NCB:n kotisivuilta. (Nordisk Copyright Bureau 2017.)

3.2 Gramex

Gramex hallinnoi äänitteiden käytöstä myönnettäviä lupia, jossa tilaaja maksaa olemassaolevan materiaalin kopioinnista tai käytöstä. Fyysisen kopioinnin lisäksi myös digitaalinen tiedostojen kopiointi kuuluu luvanvaraiseen toimintaan.

Gramexin oikeudet eri formaattien lupien myöntämisen suhteen ovat pitkälti samat kuin Nordisk Copyright Bureauilla. Esimerkiksi tv-ohjelmien, lyhytelokuvien ja dokumenttien luvat myöntää Gramex, mutta elokuvateatterilevitys, mainonta ja verkossa jaettavan av-tuotannon luvat solmitaan suoraan äänitetuottajan tai taiteilijan kanssa. Kun musiikki on tilattu suoraan tekijältä, käsitellään se suoraan Teoston ja muusikoiden kanssa, koska Gramexin toimialaan kuuluvaa jo olemassa olevaa äänitettä ei ole. (Gramex 2017.)

3.2.1 Esimerkkejä Gramex-hinnoittelusta

Lupien hinnoitteluun vaikuttaa esitystila ja -formaatti, sekä mahdolliset tv-uusinnat. TV-ohjelman ensiesityksessä Gramexille maksettava korvaus on 1,93€/sekunti. Rajattomien uusintaoikeuksien kera varustettu lupa maksaa 2,96€/sekunti. Dokumentteille ja lyhytelokuva vastaava lupa uusintoinen on 1,72€/sekunti. Tarvittaessa uusintaluvan voi hankkia erikseen esityskertojen mukaan, jolloin korvaus on 0,39€/sekunti. Lisätietoja erilaisista korvausmalleista löytää Gramexin kotisivuilta. (Gramex 2017.)

3.3 Teosto

Teoston tehtävänä on valvoa ja tilittää musiikin säveltäjien, sanoittajien, sovittajien ja esittäjien töistä hankittavia lupia. Videotuotannon luvissa Teoston osuus hoidetaan pääasiassa Nordisk Copyright Bureaun alaisena, mutta poikkeuksina on esim. tallenteiden suoratoisto- ja latauspalvelut verkossa, sekä tv-kanavien omat Teosto-raportoinnit esitetyistä äänitteistä kaupallis-, paikallis- tai kanavapakettiverkoissa. Yksityishenkilöitä ja videoalan ulkopuolella toimivia yrityksiä nämä kuitenkin harvoin koskettavat. Yksityishenkilön ei tarvitse hakea lupaa mikäli haluaa käyttää vaikkapa Youtube-videossaan lisensoitua musiikkia, mutta Youtuben oma Content ID usein tunnistaa ja estää tekijänoikeussuojatun musiikin käytön. (Teosto 2017.)

3.4 Suomen Musiikkikustantajat ry

Teoston jäsenjärjestönä toimiva Musiikkikustantajat huolehtii musiikin kaupallisesta levittämisestä ja siitä, että musiikki ja tekijätiedot ovat yleisön saatavissa. Näin ollen videotuottajan hakiessa tallennuslupaa NCB:lta voi Musiikkikustantajat toimia välikätenä materiaalin haetun materiaalin toimittamisessa sekä käytön edistämisessä. Suomen Musiikkikustantajat ry on alan laajin toimija Suomessa, mutta kustantamon voi perustaa kuka tahansa. (Suomen Musiikkikustantajat ry 2017.)

3.5 Creative Commons

Musiikin, ja yleisesti luovan työn, jakelua määrittelevä Creative Commons on alkuaan vuonna 2001 syntynyt voittoa tavoittelematon järjestö, jonka lisensseillä tekijä pystyy vapauttamaan teoksensa oikeuksia. Perinteisesti teoksen "kaikki oikeudet pidätetään", mutta Creative Commonsin avulla tekijä voi antaa luvan esim. muokata ja jakaa vapaasti teostaan. Suomessa Creative Commonsin toiminnasta vastaa Aalto-yliopisto. (Creative Commons 2017.)

Creative Commonsia käytetään jo yli miljardissa eri työssä, ja sen avulla on helppo tarkistaa mitä ehtoja musiikin tekijällä on työnsä käyttämisen suhteen. Lisenssit löytyvät työn ohesta oheisina symboleina (KUVA 2).

Yleisesti ottaen jokainen Creative Commonsin alla julkaistu työ, jota käytetään toisaalla, tulee nimetä ja mahdollisuuksien mukaan linkittää alkuperäisen tekijän tietojen sekä julkaisusivuston alle. Muutoin lisenssiin kuuluvat ehdot ovat tapauskohtaisia. Ohessa Creative Commonsin neljä ehtoa, joista johdetaan kuusi erilaista lisenssiä.

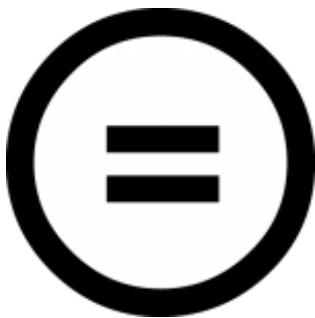
Nimeä (BY, ByAttribution)

Annat muiden kopioida, välittää, levittää ja esittää sinun tekijänoikeuksiisi kuuluvaa teosta sekä sen pohjalta tehtyjä muokattuja versioita teoksestasi vain, jos he mainitsevat nimesi alkuperäisenä tekijänä.

EiKaupallinen (NC, NonCommercial)

Annat muiden kopioida, välittää, levittää ja esittää sinun tekijänoikeuksiisi kuuluvaa teosta sekä sen pohjalta tehtyjä muokattuja versioita teoksestasi vain epäkaupallisessa käytössä. Mikä on kaupallista ja mikä epäkaupallista on välillä epäselvää.

EiMuutoksia (ND, NoDerivatives)

Annat muiden kopioida, välittää, levittää ja esittää sinun tekijänoikeuksiisi kuuluvaa alkuperäistä teosta, mutta et salli muokattujen versioiden tekemistä teoksesta.

JaaSamoin (SA, ShareAlike)

Annat muiden julkistaa omasta teoksestasi muokattuja teoksia vain samalla lisenssillä, jolla oma teoksesi on julkaistu.

KUVA 2. Creative Commons ehto-symbolit, joista muodostetaan lisenssit.

Suomessa Nimeä-ehto kuuluu jokaiseen työhön, ja sitä voidaan johtaa eteenpäin lisäämällä lisenssiin muita ehtoja. Yleisin johdannainen on EiKaupallinen, jolloin erityisesti yritysasiakkaille videotuotantoa tehdessä on tiedettävä, edistääkö lopullinen työ yrityksen toimintaa kaupallisesti. Creative Commonsin alle lisensoiduille töille ei ole määrättyä jakelukanavaa, vaan lisenssin alle kuuluvia töitä voi löytää miltä tahansa luovan työn jake- luun keskittyvältä sivustolta. (Creative Commons 2017.)

4 LISENSOIDUN MUSIIKIN MAHDOLLISUUDET JA ONGELMAT

Mikäli videotuotannossa halutaan käyttää jo olemassa olevaa musiikkia, jonka rojalteja ei ole erikseen jo selvitetty kyseistä käyttötarkoitusta varten, tulee kappale clearata ennen kuin sitä voidaan käyttää. Kuten Nordisk Copyright Bureauta käsittelevässä kappaleessa käy ilmi, pystyy NCB clearamaan kappaleiden käytön valmiin hinnaston ja Teoston alais- ten käyttöluvien mukaisesti pois lukien mm. pitkän elokuvan ja mainostuotannot. Näissä tapauksissa videotuottajan on usein oltava yhteydessä levy-yhtiöön ja kappaleen tekijöi- hin, jonka pohjalta selvitetään ja neuvotellaan, onko haluttua kappaletta mahdollista käyt- tää ja paljonko sen käyttökustannukset ovat. (Laine 2004, 24).

Levytetyn musiikin käyttöoikeuksiin ei ole olemassa yhtenäistä hinnastoa tai menetel- mää, vaan kappaleiden käytöstä sovitaan teoksen omistajien kanssa tapauskohtaisesti. Käytännössä tämä voi johtaa ongelmiin haluttujen kappaleiden käytön kanssa, mikäli te- osten hintaa ei ole budjetoitu ennalta tuotantokuluihin. Kansainvälisesti suurten yhtyei- den, kuten The Beatlesin tai U2:n, teosten käyttö videotuotannossa maksaa runsaasti enemmän kuin pienempien yhtyeiden, joilla ei ole niin paljo aiempaa näkyvyyttä ja ku- luttajaa houkuttelevaa markkina-arvoa. Kuitenkin taas Suomessa on omat valtakunnal- lista näkyvyyttä omaavat artistit, joiden musiikin käyttö suomalaisessa tuotannossa voi maksaa enemmän kuin jonkin ulkomaalaisen yhtyeen musiikki. Järjestelmä on molem- pien osapuolten kannalta, elokuva- ja musiikkitekijöiden, hieman monimutkainen. (Brot- kin 2016.)

Haastattelin Brotkinin artikkelin vastineeksi Warner Musicin myyntijohtaja Teppo Lou- nementä major labelin näkökulmasta elokuvatekijöiden haasteisiin. Lounema ymmärtää musiikin sykkronnin haastavuuden asiakkaalle, kun kappaleissa usein ovat erillisinä ta- hoina oikeudenhaltijoina niin tekijät kuin tuottajat. Monista toimijoista johtuen one stop shopin rakentaminen onkin hyvin haastavaa levy-yhtiön puolelta.

Maamme pienestä markkina-alueesta johtuen Lounema ei usko music supervisorin alaan ainakaan kokopäiväisenä työnä Suomessa. Kuitenkin jos musiikille rakennettaisiin kattava budjetti jo tuotannon alkuvaiheessa, voisi music supervisorikin toimia projektikohtaisena tekijänä osana tuotantotiimiä.

Eryityisesti TV-puolella budjetit ovat kuitenkin pienentyneet entisestään, mikä taasen on ajanut monet TV-tuotannot käyttämään katalogimusiikkia. Louneman mukaan tämä ei ole kenenkään etu, ja onkin valitettavaa, miten musiikin tuomasta lisäarvosta on luovuttu olosuhteiden pakosta.

4.1 Haasteet oikeuksien saamisessa

Isoimmaksi ongelmaksi kappaleiden oikeuksien saamisessa koituu usein hankalasti tavoitettavat oikeuksien omistajat. Suomessa mm. 1960-70 luvulla saatettiin levyttää kappaleista useita eri versioita, eikä eri versioiden soittajista ole välttämättä minkäänlaisia muistiinpanoja tai merkintöjä julkaisuissa. Mikäli kappaleen levytyksellä soittaa studio-muusikko tai bändin entinen jäsen, on kyseinen soittaja saatava tietoon ja kysyttävä lupa myös häneltä. Myös vuosien aikana kadonneiden levy-yhtiöiden tallenteiden omistusoikeudet saattavat kuulua taholle, jonka selvittäminen on pitkä tai pahimmillaan umpikuja- jainen projekti. (Laine 2004, 31)

Clearing-prosessia varten hakijalla pitää olla kappaletietojen lisäksi esittää myös vähintään synopsis tai käsikirjoitusversio kohtauksesta, jossa musiikkia käytetään, sekä tarvittaessa musiikin tuoma tarkoitusperä kohtaukselle. Koska oikeuksien selvittäminen voi olla eri tekijöistä riippuen kuukausien mittainen prosessi, on se hyvä aloittaa jo kuitenkin jo varhaisessa vaiheessa tuotantoa, jotta julkaisua tai mainoskampanjaa ei tarvitse lykätä puuttuvien musiikkilisenssien vuoksi. Ulkomaalaisia kappaleita hankkiessa suomalaisen tuotannon tarjoama mahdollisesti alhainen korvaus saattaa tulla yllätyksenä ulkomaalaiselle kustantajalle, mutta sitä voi selventää esittämällä Suomen markkina-alueen koon pienuuden. (Laine 2004, 35)

Budjetointi aiheuttaa hankaluuksia tv-tuotannoissa uusintojen ja nettiesitysten myötä, jolloin musiikista pitäisi maksaa erilliset korvaukset tv-esityksen lisäksi. Hankalin lisensointiin liittyvä käytäntö on kuitenkin mainospuolella, jossa artistin tekemää musiikkia käytetään edistämään kaupallisen brändin edistämistä. Tällöin kulukorvaukset nousevat muita tuotantoja korkeammiksi, koska musiikin tarkoitus on taiteellisen ilmaisun sijasta toimia positiivisena assosiaationa kuluttajan korvissa.

Tapauskohtaisesti artistit saattavatkin kieltää musiikkinsa käytön mainostuotannoissa kokonaan, tai heitä epämiellyttävissä yhteyksissä. Yhdysvaltalaisartisti Tom Waits on haastanut Volkswagen yrityksen oikeuteen mainoksesta, jossa imitaattori esittää mukailua artistin kappaleesta. Vaikka kyseessä onkin cover-versiointi, on syyttäjän mukaan sen tarkoitusperä ratsastaa alkuperäisen artistin luomalla imagolla menekin edistämiseksi liian ilmiselvä, ja artistia kohtaan kohtuuton. (BBC 1999.) Syytöksistä huolimatta alkuperäisiä musiikkiteoksia mukailevat kappaleet ovat jo pitkäaikainen normi mainostuotannoissa.

4.2 Halvemmalla ja helpommin - Mukaelmien käyttäminen mainoksissa

Musiikin sävellys-, sanoitus- ja sovitusoikeudet kuuluvat useimmiten kappaleen esittäneelle artistille, mutta varsinaisen levytyksen oikeudet saattavat kuulua erilliselle taholle, esim. levy-yhtiölle tai ulkopuoliselle sijoittajalle. Tällöin käyttöluvan hankkiminen vaikeutuu, sillä levytyksen takana voi olla useampia haarautuvia omistajia tai yrityksiä. Oikoreitti halutun kappaleen saamiseksi onkin tehdä kappaleesta mukaelma, jossa kappaleeseen haetaan oikeudet artisteilta tai tuottajilta, ja se levytetään uudelleen studiobändin avulla. Kappaleesta syntyy tällöin lähes identtiseltä kuulostava versio, jonka levytysoikeudet kuuluvat näin tuotantoa varten halutulle omistajalle.

Mukaelma ei näin ollen ole suora cover eikä levytykseen välttämättä ole haettu tällöin sävellysoikeuksia, joka voi johtaa syytöksiin kappaleen tilanneita mainostajia kohtaan kuten aiemmin mainituissa Tom Waitsin tapauksissa. (Setaro 2015.)

4.3 Artisti ja mainostaja yhteistyössä

Mikäli mukailevalla cover-kappaleella on tarkoitus vahvistaa mainostettavan tuotteen brändiä jo musiikin olemassaolevan imagon ja kohderyhmän kautta, voi asetelman myös kääntää pääläelleen ja hyödyntää uutta tai vähemmän tunnettua musiikkia mielikuvan luojana. Tunnettuja esimerkkejä vähemmän kuullun musiikin käytöstä ovat mm. Levi'sin ja Silja Linen mainoskampanjat, joissa lisensoituja kappaleita ei ole valittu musiikin tunnettavuuden vaan tuotteen omin ehdoin.

Levi's mainosti vuonna 1999 brändiään Mr. Oizon kappaleella Flat Beat, jonka tueksi mainoskampanjaan luotiin Flat Eric niminen nukkehahmo. Kappaleesta ja hahmosta tuli aikansa hittejä, jonka avulla kappale nousi listojen kärkeen ympäri maailmaa ja hahmo esiintyi eri medioissa sekä artistin tulevillakin julkaisuilla. (The Guardian 1999.) Silja Linen jo vuosikymmeniä mainoksissaan käyttämä kappale taasen on alkujaan vuoden 1966 ranskaiselokuvasta Un Homme et une Femme, joka suomalaisessa valtavirrassa kuitenkin yhdistetään jo vahvemmin mielikuviin Silja Linesta kuin itse elokuvasta, josta se on peräisin. (Leinonen 2017.)

Luvallisesti turvallisinta tapa mainostajalle on säveltää ja levyttää itsenäinen teos mainosta varten. Tällöin sävellystyö tehdään alusta alkaen ilman jo olemassaolevien teosten kopiointia. Onnistunut tunnuskappale iskostuu mainoksista kuluttajien tajuntaan ja jonkinasteiseen yleistietouteen, esimerkkeinä vaikkapa Saarioisten viheltely.

Itsenäisen teoksen säveltäminen vaatii toki ammattimaisen tekijän, ja sitä varten Suomessa onkin juuri mainosmusiikin ja -spiikkien tekemiseen keskittyneitä yrityksiä. Hinnasto on tapauskohtaista riippuen halutun musiikin tyylistä ja tarpeista. Mikäli mainos- tuotantoon kuitenkin halutaan selkeästi brändiin yhdistettävä tunnuskappale, on sen tilaaminen tai säveltäminen monesti kannattavampaa kuin jo muista yhteyksistä tuttujen kappaleiden lisensoiminen tai mukaileminen. (Hitfactory Oy 2016.)

5 MISTÄ SAAN ILMAISTA MUSIIKKIA?

5.1 Mitä on rojaltivapaamusiikki?

Musiikkia voi tehdä ja julkaista kuka tahansa kuulumatta levy-yhtiöiden tai edunvalvojen alaisiin järjestöihin. Artistin kannalta tämä tietysti tarkoittaa tulojen nollasaantia, mikäli teoksensa julkaisee ilmaiseksi ja kaikille vapaasti käytettävänä, esim. Creative Commons -lisenssin (kts. 3.5) avulla määritellen. Rojaltivapaata musiikkia voi löytää monilta verkkosivustoilta, ja niitä käytetäänkin enimmäkseen todella pienen tai nollabudjetin tuotannoissa. Ohessa esittelen muutaman tunnetuimmista rojaltivapaan musiikin palveluntarjoajista.

5.1.1 YouTube

Videosuoratoistosta tunnettu YouTube tarjoaa myös äänikirjaston, josta käyttäjät voivat ladata äänitehosteita sekä musiikkia ilmaiseksi videotuotantoihin. Äänikirjastoa voi selata esim. haluamansa soittimen, tunnelman tai kappaleen keston mukaan. Kappaleita voi ladata ja käyttää ilmaiseksi, kunhan seuraa teoksille mahdollisesti asetettuja Creative Commons -ohjeita. YouTube itse vastaa vain omalla palvelimellaan esitetyistä videoista, joissa äänikirjastosta ladattuja kappaleita käytetään. Näin ollen kappaleiden käyttöä YouTube ulkopuolisilla sivustoilla ja esitystiloissa saattaa koskea erilaiset oikeudet. (YouTube 2017.)

5.1.2 Vimeo

YouTube lailla myös Vimeo on pääsääntöisesti keskittynyt videoiden suoratoistoon tarjoten myös musiikkikirjastoa videotuottajien käyttöön. Palvelu kuitenkin lakkautettiin 1.11.2016, ja korvaava musiikkikauppa on Vimeon osalta suunnitteilla. Vaihtoehtoisesti sivusto tarjoaa linkkejä kolmannen osapuolen musiikkipalveluihin, kuten Free Music Archive ja Audiosocket. Free Music Archive on palveluista täysin rojaltivapaata musiikkia tarjoava osapuoli, joka myöskin on Googlen ensimmäinen osuma hakusanoilla "free music". (Vimeo 2017.) Ilmaisten ja maksullisten palvelutarjoajien katalogeja selatessa on mahdollista huomata tapauskohtaisesti laatueroja sekä erilaisia tapoja kappaleiden käyttömahdollisuuksista, mikäli musiikkiin on valmis sijoittamaan edes parin euron verran.

5.1.3 ccMixer

ccMixer koostuu pääasiassa rojaltivapaista, remixatuista kappaleista. Ilmaiseksi jaettujen kappaleiden pohjalta tehdyt remixit ovatkin pääsääntöisesti koneella tehtyjä, joten ccMixerista löytyvissä kappaleissa on paljon electro-vaikutteita. Mainosmusiikkia varten sivuston hakukoneesta löytyy oma kategoriansa mainoksissa käytettävälle musiikille, jolloin jokaisen kappaleen lisenssistä ei tarvitse erikseen tarkistaa tai säveltäjältä selvittää onko musiikkia mahdollista käyttää myös kaupallisessa tarkoituksessa. (ccMixer 2017.)

6 MISTÄ SAAN MELKEIN ILMAISTA MUSIIKKIA?

6.1 Mitä on stock music eli katalogimusiikki?

Rojaltivapaan ja lisensoitavan musiikin välillä on myös pääasiassa tv- ja elokuvatuotantoja ajatellen toteutettu stock music eli katalogimusiikki, joka on optimoitu ja sävelletty varta vasten videotuotantoihin. Yhtenä erona perinteiseen musiikkiin, katalogimusiikki voi olla tuotettu tuotantoa varten varioitavaksi. Näin ollen kappaleen ja sen osien kestoa on mahdollista muokata omalle käyttötarkoitukselle sopivaksi, ja kappaleiden eri osia on helppo loopata, eli toistaa musiikkipätkää halutun ajan.

Katalogimusiikkia käytetään yleensä tuotannoissa, joissa ei välttämättä ole kuvakerronnallisesti taiteellisia ambitiesi. Tähän luokitellaan esim. ajankohtaisohjelmat sekä reality. Samoja katalogikappaleita ja -äänitehosteita voikin kuulla eri tuotantoyhtiöiden ohjelmissa. Katalogimusiikkia ei erikseen kreditoida tuotannon lopputeksteissä, ja säveltäjän uupuminen tuotantotiedoista kieliinkin katalogimusiikin käytöstä.

Edellä mainituissa genreissä ja muihin tarkoituksiin, joissa musiikin ei ole tarkoitus toimia draamallisena elementtinä, katalogimusiikki onkin hyvä ja laajasti käytetty vaihtoehto. Katalogimusiikin käyttö draamallisissa tuotannoissa voi kieliä tuotannon laadun halvuudesta, joka voi kostautua mikäli katsoja tunnistaa kappaleen katalogista ostetuksi, eikä ota tuotannon draamallisia tarkoituseriä enää vakavasti. Emootioihin pyrkiessä ei siis kannata mennä helpointa tietä musiikin valinnan ja hankinnan kanssa, vaan panostaa jokaiseen audiovisuaaliseen osa-alueeseen niiden vaatimalla tarkkuudella, jos haluaa työnsä otettavan yhtä vakavasti kuin tekijänkin pitäisi ottaa. (Oskala 2014.)

Katalogimusiikista maksetaan kertaluontoinen korvaus, jonka jälkeen kappale on ostajan tai tuotannon käytettävissä. Yhtä kappaletta voi käyttää yhteen tuotantoon, eli jos samaa kappaletta haluaa käyttää kahdessa eri ohjelmassa, on molempiin hankittava oma lisensinsä. Julkisessa esityksessä, esim. tv-ohjelmissa, kappaleista täytetään myös Teosto-raportti, mutta tv-esityksen korvaukset maksaa tv-kanava. Kappalelisenssien hinnat vaihtelevat muutamasta eurosta useampaan kymmeneen. Hinnoitteluun vaikuttaa esityskanavat, käytettävän kappaleen kesto sekä tuotannon kaupallinen aspekti. Ohessa esittelen muutamman katalogimusiikkiin keskittyneen palvelutarjoajan, joilla on keskenään hieman erilaista sisältöä.

6.1.1 Epidemic Sound

Monien suomalaisten ja kansainvälisten tuotantoyhtiöiden, kuten YLE:n (Oskala 2014) ja Zodiak Median, käyttämä katalogimusiikkipalvelu. Epidemic Sound tarjoaa oman lisensinsä YouTube-videoihin, joka hinnoitellaan videoiden odotetun katsojamäärän perusteella. TV-tuotantoja varten hinnoittelu määritellään kappaleen sekuntimäärän mukaan, tai kokonaisen kappaleen lisenssihinnalla.

STARTER	PROFESSIONAL	EPIC
€10 per channel / mo <small>billed annually or €13 month-to-month</small>	€22 per channel / mo <small>billed annually or €27 month-to-month</small>	€100 per channel / mo <small>billed annually or €125 month-to-month</small>
Up to 500k monthly channel views	Up to 5M monthly channel views	∞ Unlimited monthly channel views

KUVA 3. Hinnoittelukaavake Epidemic Soundin YouTube-lisensseistä.

Kappaleista on mahdollista poimia vain haluamansa soittimet tai laulun käyttöönsä, mutta keston määrittelyä ei kappaleista löydy. Kappaleita voi toki lyhentää tai pidentää tarpeen mukaan itse editoiden. (Epidemic Sound 2017.)

6.1.2 Premium Beat

Premium Beatin katalogissa kappaleiden keston ja säkeistön loopit voi määrittää itselleen haluamaksi, joten esim. puolen minuutin mittaista mainosta varten voi käyttää valmiiksi oikean mittaista versiota kokopitkän kappaleen leikkaamisen sijasta. Samasta kappaleesta onkin siis helppo ostaa esim. tv-pilottia ja teasereita varten eri mittaiset versiot, joiden alkamis- ja päättymiskohdat on valmiiksi määritelty musiikillisesti toimiviksi eikä kappaleita tarvitse välttämättä itse häivyttää tai leikata erikoisista kohdista.

Lisenssejä löytyy kaksi erilaista, joiden erottavana tekijänä on projektin kaupallisuus ja tv-esitys, poislukien pilotit. (Premium Beat 2017.)

KUVA 4. Hinnoittelukaavake Premium Beatin lisensseistä.

6.1.3 Audiojungle

Audiojunglen erikoisuutena on kappaleiden tarjoaminen osissa, jolloin lisenssin ostamalla kappaleesta voi kasata tarkoituksen mukaisen ja sopivan mittaisen itse editoiden. Paketti sisältää kappaleen eri osuudet yksittäisiksi tiedostoiksi jaoteltuna. Mukana on sekä looppiin sopivat tiedostot jolla kappaleen osuutta voi venyttää haluamansa pituiseksi, sekä kappaleen lopettamiseen sopivat versiot. Audiojungle tarjoaa viisi erilaista lisenssivaihtoehtoa riippuen tuotannon katsojamäärästä, latausmäärästä ja esitetäänkö teos teatterijakelussa. (Audiojungle 2017.)

	Music Standard view full license	Music Broadcast (1 Million) view full license	Music Mass Reproduction view full license	Music Broadcast (10 Million) view full license	Music Broadcast & Film view full license
Number of end products	1	1	1	1	1
Most web uses <small>(e.g. YouTube, see FAQ for more details)</small>	✓	✓	✓	✓	✓
TV/radio broadcast, broadcast advertising and online equivalents <small>(What is my audience size?)</small>	✗	Up to 1 million audience size	Up to 1 million audience size	Up to 10 million audience size	Unlimited audience size
Copies of downloaded or physical products <small>(e.g. apps, DVDs, video games, audiobooks)</small>	Up to 10,000 copies or downloads	Up to 10,000 copies or downloads	Unlimited copies or downloads	Unlimited copies or downloads	Unlimited copies or downloads
Film	Indie film & festival	Indie film & festival	Indie film & festival	Indie film & festival	Theatrically released film

KUVA 5. Audiojunglen viiden eri lisenssin käyttöehdot.

Stock music -palveluita on esiteltyjen lisäksi lukuisia muitakin, kuten Pond5, The Musicbed, Shutterstock Music, Tunefruit ja Marmoset. Ala on hyvin laaja ja monille säveltäjille katalogimusiikin tekeminen onkin merkittävä tulonlähde ja mahdollisuus saada musiikkiaan isojen asiakkaiden tuotantoihin ulkomaillekin. (Hietanen 2012.)

7 MUSIIKIN SÄVELTÄMINEN VISUAALISEEN TEOKSEEN

Musiikin tyylistä kannattaa keskustella säveltäjän kanssa jo hyvissä ajoin tuotannon aikana, kunhan musiikin tilaukselle on esittää konkreettisia tarpeita. Tärkeimpiä tietoja säveltäjälle tuotannosta on vaadittavien kohtausten määrä ja kesto, mahdollinen referenssi jo olemassa olevaan teokseen jonka tyyliä haetaan, sekä työtä kuvaavia, selkeästi tulkittavia adjektiiveja tai avainsanoja. Käsikirjoituksen pohjalta säestäminen voi osoittautua ongelmalliseksi, mikäli säveltäjä tulkitsee käsikirjoituksen eri tavalla kuin ohjaaja. Siksi ohjaajan osalta onkin tärkeää ilmaista konkreettisesti mitä musiikilla haetaan, aivan kuten muunkin työryhmän kanssa teosta kuvattaessa. (Mikkonen 2016.)

Tarvittavan musiikin keston ennalta tietäminen auttaa myös säveltäjän työtä suuresti, jolloin muutaman sekunnin kohtaukseen ei turhaan sävelletä useamman minuutin kappaletta. Elokuvaa tai sarjaa leikatessa ja lopullisen musiikin vielä puuttuessa, leikkaajat käyttävät usein jotakin itse valitsemaansa kappaletta, jonka pohjalta työtä leikataan. Tämä voi aiheutua ongelmaksi, mikäli lopullinen musiikki onkin dynamiikaltaan selkeästi erilainen kuin referenssinä käytetty leikkauskappale. Referenssikappaleet voivat myös isostua leikkausversiota katsovien mieleen, jolloin kappale jää alitajuntaan ja oikea kappale ei tunnukaan niin hyvältä kohtauksen kannalta.

Leikkaajan kannalta optimaalisin vaihtoehto olisikin saada lopullinen musiikki jo leikkauksen alkuvaiheessa. (Mikkonen 2016.)

Mainostuotannoissa tai muutoin kohtauksissa, joissa musiikin ja leikkauksen on mentävä selkeästi yhteen ja tuettava vaiheittain toisiaan, voi säveltäjän kannalta olla helpompaa tehdä työnsä jo leikattuun tuotantoon. Jos esim. puolen minuutin mainos sisältää tarkat draamalliset käännekohdat ja leikkauspaikat, on säveltäjän helpompi ajoittaa oman työnsä vastaavat pisteet jo olemassaolevaan kuvaan kuin visioida kuva päässään ja toivoa parasta. Koska taas leikkaaja tarvitsee kappaleen leikkaamista varten, voi yhtenä tilanteena olla kappaleen työstäminen leikkausta ennen ja sen jälkeen. Loppujen lopuksi tämä on aina tapauskohtaista, ja riippuu ensisijaisesti säveltäjän, ohjaajan ja leikkaajan omista työtavoista, kuin myös projektin tavoitteista sekä dramaturgisesta sisällöstä. (Mikkonen 2016.)

Säveltäjälle maksetaan neuvoteltava korvaus, jonka lisäksi Teostoon kuuluva säveltäjä saa esityskorvaukset, mikäli tuotanto päättyy julkiseen levitykseen. Korvaus vaihtelee täysin tapauskohtaisesti, mutta kuten muillakin työaloilla, tulee siinä ottaa huomioon mm. tuotannon budjetti musiikkia varten, säveltäjän oma kokemus, tarvittava kalusto ja soittimet sekä soittajat sekä tarvittava musiikin määrä ja tyyllilajin vaatimat edellytykset. (Mikkonen 2016.)

7.1 Stock-musiikin säveltäminen

Laajasti ja helposti saatavilla olevien sävellysohjelmien ja äänikirjastojen vuoksi orkesterivetoista musiikkia voi nykyään tehdä kuka vaan omalla tietokoneellaan tai jopa puhelimellaan. Tämän johdosta myös kotitekoisen musiikin tarjonta on katalogikaupoissa laajaa, mutta kaikki eivät suinkaan alalla menesty. Usein katalogeista etsitään nopeasti käynnistyvää ja helposti lähestyttävää tuotantoa, jolloin liialliset yksityiskohdat ja erilaiset keikeilut saattavatkin vieroksuttaa iskevää kappaletta etsivää katalogiselaajaa. Myös palveluntarjoajien ansaintamallit säveltäjille sekä luovutettavat oikeudet vaihtelevat tapauskohtaisesti. Osa palveluista haluaa teokset yksinoikeudella myyntiin itselleen, jota myöskin uniikkia kappaletta etsivä asiakas arvostaa. (Hietanen 2012.)

7.2 Soundtrack, score ja source

Monesti elokuvatuotantojen äänimaailman osana toimii musiikillisesti kolme erilaista elementtiä: soundtrack, score ja source. Soundtrack käsittää koko tuotannon musiikillisen sisällön ja siihen kuuluu niin elokuvaan tai sarjaan lisensoidut kuin myös sävelletyt kappaleet. Tarkkaan ottaen soundtrack, eli ääniraita, tarkoittaa videotuotannon äänipuolta kokonaisuudessaan, sisältäen musiikin, dialogin ja kaikki muut äänet. Yleiskielessä termiä sovelletaan kuitenkin vain musiikkiraidasta puhuttaessa.

Soundtrack voi koostua elokuvaan sävelletystä scoresta, lisensoiduista kappaleista tai musiikista, joka ei edes soi tuotannossa, mutta sopii sen tyyliin. Tämä kolmas vaihtoehto kulkee usein amerikkalaisten elokuvien soundtrackeilla termillä ”music inspired by”, jonka uskoisin olevan enemmänkin levy-yhtiöiden tavoite esitellä uusia artisteja kuulijoille elokuvissa soivien lisäksi.

Score on usein varta vasten teosta sävellettyä musiikkia, joka saattaa soida dialogin ja äänitehosteiden taustalla. Score ei välttämättä ala tismalleen tietystä kohden kohtausta tai dominoi äänimaailmaa. Kohtauksen sisällä kerronnallisena elementtinä soivasta musiikista käytetään nimitystä source.

Source-musiikki soi selvästi osana teoksen ja henkilöhahmojen maailmaa, vaikkapa radiosta tai puhelimesta, ja se on miksattu lähemmäs muuta äänikerrontaa kuin enemmän pinnalla oleva soundtrack. (Dillon 2011.)

Tyylillisesti score voi edustaa mitä tahansa musiikkigenreä elokuvan omasta tyylilajista riippuen, mutta perinteisin esimerkki scoresta on orkesterille sovitettu teos, joka sisältää klassisen musiikin jousia ja puhaltimia. Nykyään scorea voidaan pienemmissä tuotannoissa tehdä pelkän koneen ja musiikkiohjelmistojen avulla suuren orkesterin sijasta, mutta koneella tehty sävellys ei pysty täysin imitoimaan todellisia soittimia, joka voi kuulua negatiivisesti lopputuloksessa.

Vaikka soundtrack onkin olennainen osa melkein mitä tahansa videotuotantoa, ovat käytännöt niiden kannalta muuttuneet musiikkialan digitoituessa ja formaattien muuttuessa. Aiemmin elokuvan rinnalla julkaistiin soundtrack-CD, joka toimi omana myyntinä edistävänä tuotteenaan, antaen promootiota ja menekkiä niin elokuvalle kuin albumilla

esiintyville artisteille. CD-myyntin ollessa laskussa myös soundtrack-levyistä on Suomessa pitkälti luovuttu, eikä monista suomalaisista menestyselokuvista, kuten Luokkakokous tai 21 tapaa pilata avioliitto, löydy fyysistä tai digitaalista soundtrack-tallennetta, vaikka kyseessä onkin julkaisuvuosiensa katsotuimmat kotimaiset elokuvat. (Lehtonen 2016.; Nurmio 2014.)

Musiikkiäänitemyyntin muuttuminen vaikuttaa myös tv- ja elokuvalisensointiin, koska kappaleiden hankinta ja niistä suunniteltava korvaus joudutaan tekemään nykyisin eri tavalla kuin vielä muutama vuosi takaperin soundtrackin toimiessa yhtenä myyntivalttina. (Thurén 2013.)

Pop-musiikista poimitaan kuitenkin edelleen kappaleita elokuva- ja tv-tuotantojen tunnusmusiikeiksi, ja yhtenä valttina voidaan käyttää tuotantoa varten kuvattua materiaalia myös musiikkivideon koostamiseen. Tuoreita esimerkkejä 2010-luvulta ovat esim. Kasimirin kappale ”Vadelmavene” elokuvassa Kesäkaverit, ja Ruger Hauerin kappale ”Sekasin” samannimisessä tv-sarjassa. Molempien musiikkivideoissa on käytetty jo aiemmin kuvattua materiaalia, jolloin musiikkivideon kustannukset pienenevät, ja musiikkivideo toimii myös tavallaan mainoksena elokuvalla tai tv-sarjalle. Tämä on yksi tapa, jossa sekä musiikin kuuntelija että elokuvan katsoja altistuvat molemminpuolisesti eri kulttuurialoille. Vaikka musiikkivideoidenkin esityskanavat ovat muuttuneet radikaalisti viime vuosien aikana tv:stä verkkopuolelle, on uusi jakelukanava antanut esim. Vadelmaveneen musiikkivideolle miljoonia katsojia.

7.3 Sävellyksen tekijänoikeuden raukeaminen

Tekijänoikeus säilyy musiikkiteoksissa 70 vuotta säveltäjän/sanoittajan kuoleman jälkeen. Tämän jälkeen teos on vapaasti käytettävissä, mikäli oikeuksia ei ole uusittu. Klassisessa musiikissa sävellykset myös usein levytetään uudelleen monien eri muusikoiden toimesta, joten vaikka sävellys olisikin vapaassa käytössä, voi tallenteen käytöstä silti olla korvausvelvollinen. Näissäkin epäselvyyksissä auttaa NCB. (NCB 2017)

8 POHDINTA

Musiikin käytön tarpeet, perusteet, kustannukset ja hankinta ovat aina yksilöllisiä tapauksia työn luonteesta ja tarkoituseristä riippuen. Sekä elokuva- että musiikkialoilla on jo pitkään keskusteltu yhteistyön erikoisuudesta, jota monimutkaistaa entisestään Suomen pieni markkina-alue. Laineen vuonna 2003 tehdyssä työssä sekä Brotkinin vuonna 2016 julkaistussa artikkelissa, joihin molempiin omassa seminaarityöissäni viittasin, puhutaan alojen välisen yhteyshenkilön puuttumisesta.

Musiikin valinta ja hankinnan vastuu on edelleen hyvin vaihtelevasti osana eri henkilöiden työtä varsinaisen music supervisorin tai clearing-asiantuntijan puuttuessa. Erityisesti TV-puolella musiikin valinta vaihtelee milloin ohjaajan, äänisuunnittelijan ja leikkaajan välillä, joka kertoo valitettavaa faktaa tuotantojen taiteellisesta merkityksestä.

Projektikohtaiselle music supervisorille olisi omastakin mielestäni myös Suomessa käyttöä, mutta budjetit eivät tähän suomenkielisillä markkinoilla ole riittävät. Ehkä kansainvälisemmissä tuotannoissa tämä voisi onnistuakin, mutta tällöin yleensä myös työryhmäkin koostetaan osittain myös ulkomailta, eikä työnkuva välttämättä tavoita siltikään Suomea.

Oli musiikki videotuotannossa sitten mitä tahansa, on kuitenkin hyvä että sitä edes on. Musiikin pois jättäminen dramaattisen kohtauksen taustalta voi myös olla onnistunut ja rohkea veto, eikä tiettyä emootiota välittävä kappale välttämättä toimikaan halutulla tavalla kuvaan yhdistettynä. Yksittäistapaus on yksi tämän tekstin toistuvimpia termejä, mutta sellaista musiikin välittämä tunne ja arvo ovat.

Opiskelijoiden näkökulmasta musiikin hankkiminen esimerkiksi lyhytelokuvaan vaikuttaa synkronointihinnaston perusteella jopa yllättävän halvalta ja helpolta. Tätä kuitenkin hyödynnetään hyvin tapauskohtaisesti, joten joskus opiskelijatoissa itse sävellettyyn musiikkiin ja joskus taasen katalogimusiikkiin. Ensimmäinen vaihtoehto perustuu usein aatteelle, että lähipiiristä löytyy joku joka toivottavasti osaa tehdä tarvittavat sävellykset. Tämä vaihtoehto on kuitenkin monesti riskialtis laatunsa ja musiikkityylinsä puolesta, ja siksi opiskelijatoissa toivoisin kuulevan enemmän stock-musiikkia tai synkronoituja kappaleita.

LÄHTEET

Razvi, S. 2013. A Guide to Clearing Samples in Music Production. Julkaistu: 28.11.2013.
Luettu: 5.11.2017.

<http://djtechtools.com/2013/11/28/a-guide-to-clearing-samples-in-music-production/>

Coverinfo kotisivut. Luettu 5.11.2017. <http://www.coverinfo.de/start.php?lang=2&wert=11>

Wikipedia. Loop. Luettu: 5.11.2017.
[https://en.wikipedia.org/wiki/Loop_\(music\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Loop_(music))

Wikipedia. Editing. Luettu: 5.11.2017
<https://en.wikipedia.org/wiki/Editing>

Lope, V. 2014. Label eli levymerkki ja niiden toiminta. Julkaistu: 20.2.2014. Luettu:
5.11.2017.

<https://www.rytmimanaali.fi/label-eli-levymerkki-ja-niiden-toiminta/>

Wikipedia. One stop shop. Luettu: 8.11.2017
https://en.wikipedia.org/wiki/One_stop_shop

Torvinen, J., Padilla, A. 2005. Musiikin filosofia ja estetiikka. Helsinki: Yliopistopaino.

Nordisk Copyright Bureau kotisivut. Luettu 5.11.2017.

<http://www.ncb.dk/fi/>

Teosto kotisivut. Luettu 5.11.2017.

<https://www.teosto.fi/>

Gramex kotisivut. Luettu 5.11.2017.

<http://www.gramex.fi/>

Creative Commons kotisivut. Luettu 5.11.2017.

<https://creativecommons.org/about/history/>

<http://creativecommons.fi/lisenssit/>

Hietanen, J. 2012. Linnunradan käsikirja mediasäveltäjäksi pyrkiville. Opinnäytetyö, AMK. Tampereen ammattikorkeakoulu, viestintä, degree programme in culture and arts. Viitattu 23.11.2017. <https://www.theseus.fi/handle/10024/53307>

Laine, P. 2004. Näkökulmia musiikkibisneksen areenalta. Helsinki: Yliopistopaino.

Brotkin, A. "Leffapuolella ollaan kuuroja ja musapuolella sokeita" - suomalaisten elokuvien ja tv-sarjojen biisivalintoja rajoittaa rahanpuute. 2016. Yle. Julkaistu: 28.4.2016. Päivitetty 4.5.2016. Luettu 5.11.2017.

<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/04/28/leffapuolella-ollaan-kuuroja-ja-musapuolella-sokeita-suomalaisten-elokuvien-ja>

Lounema, T. Warner Music myyntipäällikkö. Helsinki. Haastattelu 6.11.2017.

Setaro, S. 2015. Soundalike Songs Are a Two-Faced Business. Medium. Julkaistu: 3.5.2015. Luettu 5.11.2017.

<https://medium.com/cuepoint/soundalike-songs-are-a-two-faced-business-f44ca9678bef#.p8rjdk38e>

BBC. 2006. Tom Waits wuns advert mimic case. Julkaistu: 19.1.2016. Luettu 5.11.2017.

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/entertainment/4629274.stm>

The Guardian. 1999. Is Flat Eric an earner?. Julkaistu: 22.3.1999. Luettu 5.11.2017.

<http://www.theguardian.com/media/1999/mar/22/flateric.advertising>

Leinonen, P. 2017. Tiesitkö, mistä Silja Linen ikimuistoinen tunnari on peräisin?. Ilta-Sanomat. Julkaistu: 19.5.2017. Luettu 5.11.2017.

<https://www.is.fi/matkat/art-2000005217846.html>

Hitfactory Oy kotisivut. Luettu 5.11.2017.

<http://www.hitfactory.fi/index.html>

YouTube. Äänikirjaston musiikin käyttäminen. Luettu 5.11.2017.

https://support.google.com/youtube/answer/3376882?hl=fi&ref_topic=3014750

Vimeo. Music store. Luettu 5.11.2017.

<https://vimeo.com/musicstore>

ccMixer kotisivut. Luettu 5.11.2017.

<http://ccmixter.org/>

Oskala, H. 2014. Yle ja katalogimusiikki. Julkaistu: 6.8.2014. Luettu 5.5.2016.

<http://hannuoskala.fi/2014/08/yle-ja-katalogimusiikki/>

Epidemic Sound kotisivut. Luettu 5.11.2017.

<http://www.epidemicsound.com/>

Premium Beat kotisivut. Luettu 5.11.2017.

<http://www.premiumbeat.com/>

Audiojungle kotisivut. Luettu 5.11.2017.

<http://audiojungle.net/>

Lehtonen, V-P. 2016. Elokvateattereissa huippuvuosi - Top-kymppiin nousi viisi kotimaista elokuvaa. Helsingin-Sanomat. Julkaistu: 3.1.2016. Luettu 5.11.2017.

<http://www.hs.fi/kulttuuri/a1451788251877>

Nurmio, S. 2013. Vuoden katsotuin elokuva on kotimainen - 21 tapaa pilata avioliitto löi kaikki muut elokuvat. YLE. Julkaistu: 30.12.2013. Luettu 5.5.2016.

http://yle.fi/uutiset/vuoden_katsotuin_elokuva_on_kotimainen_-_21_tapaa_pilata_avioliitto_loi_kaiikki_muut_elokuvat/7005234

Mikkonen, K. Säveltäjä. Tampere. Haastattelu 8.5.2016.

Dillon, K. 2011. The Art of Scoring. IGN. Julkaistu: 18.9.2011. Luettu 23.11.2017.

<http://www.ign.com/articles/2011/09/19/the-art-of-scoring>

Thurén, S. 2014. CD:n aikakausi virallisesti ohi? Digimusiikki ohitti levymyynnin. YleX. Julkaistu: 21.8.2014. Luettu 5.5.2016.

http://yle.fi/ylex/uutiset/cdn_aikakausi_virallisesti_ohi_digimusiikki_ohitti_levymyynnin/3-7556281

Kasmir - Vadelmavene musiikkivideo. Katsottu 5.5.2016.

<https://www.youtube.com/watch?v=Ldsf7Qm5-SA>

Ruger Hauer - Sekasin musiikkivideo. Katsottu 5.5.2016.

<https://www.youtube.com/watch?v=mDTXTPe7vww>